

Stakken voor de Redactie te zenden vóór den 15en der maand aan:	Redactie: G. D. DUURSMA, J. M. VAN DEN HOUTEN.	Alle correspondentie te richten a. h. v. o. o. l. Secretariaat Adres: Mej. J. J. E. V. D. THOORN, Amalia van Solmsstraat 50, DEN HAAG.
G. D. DUURSMA, Achter de Hoven 114bis, LEEWARDEN.	Girorekening No. 133550 - HEESCH bij Oss.	
Hoofdbestuur: CHR. DE RINGH, <i>Voorzitter</i> , Hilversum, van Ostadelaan 23; S. P. C. VAN ROMINDE, <i>Penningmeester</i> , Heesch bij Oss; G. D. DUURSMA, Leeuwarden, Achter de Hoven 114bis; J. M. VAN DEN HOUTEN, Rotterdam, Mathenesserlaan 304.		

OVER DE CACTUSSEN VAN CURAÇAO, ARUBA EN BONAIRE.)

door

P. W a g e n a a r H u m m e l i n c k.

(Slot).

Opuntia curassavica (Linnaeus 1753) Miller 1768 is één van de oudst bekende soorten van haar geslacht: reeds beschreven en afgebeeld in 1696. Later zijn een beetje in het vergeetboek geraakt, totdat BRITTON haar weervond bij zijn bezoek aan Curaçao in 1913. — De plant bloeit uiterst zelden: H a w o r t h schrijft in 1812 dat hij haar slechts eens in bloei heeft gezien en ook A m e l u n x e n (in litteris) heeft slechts één keer bloemen gevonden. B o l d i n g h schrijft: „de bloemen zijn met het langgerekte vruchtbeginsel samen 5 cM. lang”. „De bloempjes zijn geel van kleur” (A m e l u n x e n): de vrucht is nooit beschreven. — B o l d i n g h houdt *Opuntia curassavica* voor „Widely dispersed on the three islands”, maar voor zoover mij bekend is op Aruba de eenige vindplaats die hij de Seroc Canashito, welke door B o l d i n g h werd genoemd. Buiten deze eilanden is zij bij mijn weten nimmer aangetroffen.

Opuntia Wentiana Britton & R o s e 1919, de meest algemeene schijfcaactus van Curaçao, is volgens BRITTON en R o s e vroeger steeds verward met *Opuntia Tuna*, een plant die alléén in het laagland van Jamaica voorkomt. Zij stelden daarom een nieuwe soortsbeschrijving op en noemden haar „*Opuntia wentiana*”, naar Prof. Dr. F. A. F. C. W e n t, dit in 1902 een door de bewoners van deze

eilanden fel betwist „Rapport omtrent den toestand van land- en tuinbouw op de Nederlandsche Antillen” uitbracht. — *Opuntia Wentiana* komt voor op de Benedenwindsche Eilanden en in Venezuela. De door B o l d i n g h vermelde *Opuntia tunoides* Britton & Shafer is synonym. — De omgrenzing van *Opuntia Wentiana* tegenover *Opuntia Tuna* lijkt mij nogal vaag en de waarde van de aangegeven soortskenmerken nogal twijfelachtig, vooral wanneer we de zeer groote variabiliteit van deze plant op de eilanden in aanmerking nemen. Vooral genetische onderzoekingen zijn noodig om ons inzicht in de veelvormigheid van deze soort te verdiepen.

Opuntia elatior Miller 1768 schijnt reeds omstreeks 1793 in europaesche plantentuinen te zijn aangetroffen. De herkomst van de plant die M i l l e r voor zijn soortsbcschrijving gebruikte is niet bekend. Volgens B r i t t o n en R o s e komt zij veelvuldig voor in Curaçao Venezuela. Colombia en Panama, verwilderd ook in Australië. — Het voorkomen van *Opuntia elatior*, zoowel op Curaçao als op Aruba en Bonaire. heeft op mij altijd sterk den indruk gemaakt van verwildering; het lijkt me echter niet waarschijnlijk dat er ooit eenig zeker bewijs vóór of tegen een dergelijke veronderstelling zal kunnen worden geleverd.

Lemaireocereus griseus (Haworth 1812) Britton & Rose 1909 is een zeer veel voorkomende plant. zoowel op onze Benedenwindsche Eilanden als in het kustgebergte van Venezuela.

Cereus repandus (Linnaeus 1753) Miller 1768 komt echter- nóg meer voor. Voor zoover mij bekend is haar voorkomen tot op heden alleen nog maar op de Nederlandsche Benedenwindsche Eilanden vastgesteld.

Cephalocereus lanuginosus (Linnaeus 1753) B r i t t o n & R o s e 1990 is veel minder algemeen. Ook zij is alleen van Curaçao, Aruba en Bonaire bekend.

B o l d i n g h vermeldt „*Cereus Napoleonis*”¹⁾ voor Aruba: „only seen and collected near Tankie Leendert”; zij komt op dit eiland echter nog op tientallen andere plaatsen voor. Een andere vindplaats. het eerst door A m e l u n x e n genoemd, is de zuidhelling van de Seroe Christoffel op Curaçao, waar „*Hylocereus*” (A m e l u n x e n noemt ze *Cereus triangularis*) op 250—300 meter hoogte gunstige levensvoorwaarden vindt. Te oordelen naar een gecon-

¹⁾ *Hylocereus napoleonis* (Graham 1836) Britton & Rose 1909

Afb. 4. *Opuntia elatior* op den top van den Seroe Commandant.
(Curaçao: omgeving als bij Afb 3: April 1930).

serveerde bloem van deze standplaats — de eenige die mij ooit onder de oogen is gekomen — behoort deze plant zeer zeker niet tot het geslacht *Hylocereus*, maar tot *Selenicereus* of een hieraan na verwant geslacht.

Neomamillaria mamillaris (Linnaeus 1753) Britton & Rose 1923 (een nieuwe naam voor de *Mamillaria simplex* van Haworth) is een van de oudst bekende cactussen: beschreven en afgebeeld door Commelin in 1697 en door Hermann in 1698. Zij schijnt reeds in 1688 in cultuur te zijn geweest. Het was de eerst bekende mamillaria en de eenige die Linnaeus kende. Buiten Venezuela zijn er vondsten bekend van Curaçao, Margarita en een eilandje bij Trinidad. — Op Curaçao is deze mamillaria in latere jaren slechts enkele keeren gevonden: Britton en Schaffer verzamelden haar op den top van een kalksteenheuvel. Amelunxen vond haar op de kalkrotsen van de Daay-booï Baai en ikzelf zag haar op de koraalkalk van Porto Marie. Britton en Schaffer verzamelden een plant die nog hetzelfde jaar bloeide en vruchten droeg. Ook Amelunxen heeft bloem en vrucht gevonden.

Melocactus is zeker het meest beroemde plantengeslacht van onze eilanden, klassiek geworden door de uitvoerige studiën van Suringar en Valkenier Suringar. In een reeks van publicaties hebben deze geleerden van dit gebied, naast 7 oudere-, niet minder dan 76 nieuwe *species* beschreven. Van deze 83 soorten werden er 53 op Aruba, 30 op Curaçao en 4 op Bonaire gevonden. De omstandigheid, dat deze onderzoekers het soortsbegrip enger begrepen dan gebruikelijk was, is er vermoedelijk mede oorzaak van geweest dat hun werk niet die algemeene erkenning heeft gevonden welke het toch ongetwijfeld verdiende.

Professor Valkenier Suringar schreef, kort voor zijn dood in 1932, hierover het volgende, in de „Handleiding voor de 4e Natuurhistorische Tentoonstelling te Arnhem, in Mei 1931”, als toelichting bij zijn inzendig over het geslacht *Melocactus*:

„In 1884 werd een expeditie naar Suriname en de West-Indische eilanden uitgerust; mijn vader, hoogleeraar te Leiden, besloot speciaal de *Melocacti* te bestudeeren; onderzoek in loco was nog nimmer gedaan.” . . . „door een zeer grondige voorbereiding had hij het zich mogelijk gemaakt om op de excursies niet slechts een oppervlakkigen indruk te verkrijgen, maar soorttypen spoedig te kunnen onderscheiden; en daardoor kon hij ook typen uitkiezen om mede te nemen; terwijl eenige personen op de eilanden er belang in stelden om zich liever voorlichtten, zoodat zij later ook uitgelezen col-

Afb. 5. Jonge stengeltop van *Cephalocereus lanuginosus*
(Curaçao: op koraalkalk: Porto Marie, April 1930).

lecties maakten en naar Leiden zonden: daardoor kwam een mooie verzameling van de verschillende eilanden tot stand, die na mijns vaders dood in 1898 tot 1910 toe nog door volgende collecties werd aangevuld. Al deze csemplaren zijn bewaard, beschreven en gefotografeerd."

„Het bleek dat de eilanden een zeer groot aantal vormen bevatten, welke voorloopig als soorten onderscheiden werden, omdat het gemakkelijker is zulke vormen later eventueel te vereenigen dan, hij het aannemen van weinige maar veelvormige soorten, deze te verdeelen.

S c h u m a n n erkende in zijn Monographie van 1899 die nieuwe soorten niet, zonder ze echter gezien te hebben: „Zoo doen ook de Amerikanen B r i t t o n e n R o s e". . . „zij erkennen voor de benedenwindsche eilanden slechts ééne soort na een zeer oppervlakkig bezoek aan de eilanden en zonder de collectie voorwerpen en foto's van mijnen vader en mij gezien, laat staan bestudeerd te hebben.

Merkwaardig is bij die opvatting dat de kenmerken, waarmede zij de vastelandssoorten onderscheiden, precies dezelfde zijn, waarmee ook de soorten der eilanden door mijnen vader en mij onderscheiden worden. Wanneer men die niet als soortkenmerken erkent, kan men wel weer met L i n n a e u s' soort Cactus *Melocactus* (of beter: *Melocactus vulgaris*) volstaan. Maar hun index op de soorten zou, bij erkenning der nieuwe soorten, heel wat ingewikkelder geworden zijn."

„Tenslotte hebben zij den naam *Melocactus* in *Cactus* veranderd, waartoe mij geen noodzakelijkheid bestaat en waardoor het geslacht een karakteristieken naam verliezen en een onzekeren naam verkrijgen zoude.

Mijn vader heeft veel zaailingproeven gedaan, welke door mij vervolgd werden. Slechts in Italië en op Curaçao werden volwassen exemplaren verkregen, in twee generaties. Zij bevestigden de juistheid der gebruikte soortkenmerken; het moederexemplaar met de kinderen en kininkind eren zijn bewaard en gefotografeerd, zoodat ze steeds, evenals alle beschreven soorten, te controleren zijn."

* * *

Het zijn vooral *Cereus repandus* en *Opuntia Wentiana*, in mindere mate ook *Lemaireocereus* en soms *Melocactus*, die het uiterlijk van de vegetatie van Curaçao, Aruba en Bonaire bepalen.

Cereus repandus, de *kadoesji*, is een plant van groote beteekenis voor de bevolking van onze eilanden. Ze levert hout. Dikke stammen verzaagt men wel tot planken waarvan soms kistjes en allerhande snuisterijen worden gemaakt; van de tot reepen gescheurde houtcilinders der takken bouwt men omheiningen van putten en

hekwerk voor de geitenkraal, ook gebruikt men ze voor het optrekken van kleine huisjes, waaraan de eisch van waterdichtheid niet ge-

Afb. 6. Een vindplaats van *Neomamillaria mamillaris*, met *Opuntia Wentiana*.
(Curaçao: op koraalkalk; Porto Marie, April 1930).

steld behoeft te worden, Als grondstof voor de bekende ka-
doesjisoep, zoetig, glibberig en groen, weet zij ook meer directe

menschelijke behoeften te bevredigen. ¹⁾ De vruchten van de kadoesji en ook die van de *kadoesji di poesji* (poesjes-kadoesji) (*Cephalocereus lanuginosus*) kunnen worden gegeten, hun smaak is echter nogal flauw; die van de *jatoc*, of *datoc* (*Lemaireocereus griseus*), zijn veel lekkerder: erg zoet en heel erg slijmerig.

Haar werkelijk groote beteekenis voor de volksgemeenschap heeft de *jatoc* te danken aan het feit, dat zij algemeen gebruikt wordt voor het omheinen van verschillende terreinen. De *kadoesji* is niet voor heggen te gebruiken, omdat zij van alle cactussen de grootste beteekenis heeft als voedsel voor geiten en ezels.

Het gebruik van *Melocactus*, door de bevolking *melon di seroc* (bergmeloen), *kabez indian* (idianenkop) of ook wel *boesji* genoemd, wisselt sterk naar de vindingrijkheid en de gemoedstoestand van hen, die zich daartoe voelen geroepen. Het binnenste van deze plant wordt soms tot varkensvoer verwerkt en is voor ons menschen, gekookt of rauw, ook wel te genieten; kleine en groote kinderen zijn verzot op den slijmerigen, zoeten inhoud van de bessen, terwijl ook voor de doornen van bepaalde vormen — te gebruiken als zachte gramfoonnaalden door zwervende kampeerders — eens een dankbaar afzetgebied werd gevonden.

Kaka di poesji, de naam die men op Curaçao aan *Opuntia curassavica* heeft gegeven, drukt op eenigszins kernachtige wijze de achting uit, die deze plant bij de bevolking geniet.

Misschien nog feller is het oordeel over *Opuntia Wentiana*, het meest gehate onkruid van de eilanden; slechts haar beteekenis als reservevoedsel voor het vee in droge tijden, kan als zwakke verontschuldiging van haar dikwerf verwenscht bestaan worden aangevoerd. *Juffrouw* noemt de bevolking van Curaçao haar. Wel tekenend dat alléén de niet-eilandbewoners van *spaansche juffer* spreken! Deze menschen noemen haar ook wel eens anders — maar dit doen ze alléén als ze versch uit de gematigde luchtstreken zijn geïmporteerd, later worden ze verstandiger en trekken *stilzwijgend* de doornen uit hun vleesch.

Cactussen kunnen ons soms véél leeren!

Utrecht, Maart 1934.

¹⁾ Meerdere bijzonderheden „Over het gebruik van Cactussen op Bonaire” vindt men in den 13en jaargang (1931) van dit tijdschrift.

HET LEEKENHOEKJE.

Correspondentie op deze rubriek betrekking hebbende te adresseren aan: van Ostadelaan 23, Hilversum.

Het is te verwachten, dat vele leden er niet over gedacht hebben reeds voorbereidingen voor den aanstaanden winter te treffen, hetgeen licht te begrijpen is met het prachtige zomerweer. Maar vergeet niet, dat het gure weer ons kan overvallen en dan moeten wij gereed zijn.

Wij verwijzen dan nog eens naar de vorige maand en stel vooral deze werkzaamheden niet te lang uit.

Het watergeven verminderen wij langzamerhand en dragen er zorg voor, dat op triestige dagen onze planten niet te vochtig staan. Voor winterbloeiers, zooals Rhipsalissen en Epiphyllums maken wij een uitzondering. De meeste onzer planten gaan nu den rusttijd tegemoet, overbodig nog te vermelden, dat wij ze niet tot groei moeten aanzetten door watergeven of opvoeren der temperatuur. Hoe verleidelijk het ook is onze planten goed te doen, moeten wij waarschuwen tegen het vroegtijdig verwarmen van kassen. Planten, die in een huiskamer moeten overwinteren, plaatsen wij zoo ver mogelijk van de kachel. Zoolang geen vorst optreedt, zorgen wij zooveel mogelijk voor frissche lucht.

Hoe langer hoe meer treffen wij in tuinen winterharde Opuntia's aan, maar helaas zijn de resultaten zeer bedroevend. In den regel ziet men ze tegen het voorjaar, na beschijning door de zonnestrallen in het vroegere voorjaar, verdwijnen.

Wij plaatsen deze planten het liefst niet op het oosten. Het beste gedijen ze tusschen steenen en als wij nu de steenen zoo plaatsen, dat de plant er door tegen oostenwind wordt beschut, dan is dit euvel reeds verholpen. Wij zorgen er tevens voor, dat de plaats iets hooger gelegen is dan de omgeving, zoodat de plant bij langdurigen regenval niet te vochtig komt te staan. Wordt het nu in het najaar kil, dan zien wij gebeuren dat de plant geen water meer tot zich neemt en daardoor begint te schrompelen. Dit schrompelen kunnen wij bevorderen door te zorgen, dat de omgeving van de plant droog blijft door het aanbrengen van een stuk glas boven de plant. Het schrompelen maakt de plant bestand tegen vorst. De plant wordt wel slap, maar blijft taai en het sap in de cellen wordt dik. Op deze dikke massa heeft de vorst geen vat en zoodra de eerste voorjaarszonnestrallen de plant begroeten, gaat ze weer water opnemen en aan

den groei. Maar juist die heerlijke zonnestralen kunnen verderfelijk zijn. Wij dienen onze planten hiertegen te beschermen, hetzij door witgemaakt glas of door het aanbrengen van oude takken, die er overheen gelegd worden. Benoemde beschermingen kunnen dan tevens dienen om de planten te vrijwaren van sneeuwwater.

Zijn de rietmatten in orde? Een nachtvorst kan U overvallen, voordat U de verwarming in orde hebt gemaakt.

Ten slotte nog een Import-tragedie, welke wij onze leden niet willen onthouden. Levendig kunnen wij ons den gemoedstoestand van den schrijver voorstellen.

Iets over het importeeren van cactussen.

De advertentie maandelijks voorkomende in ons lijfblad Succulenta, de import van cactussen betreffende, zal wel door niemand onopgemerkt blijven.

Ik wil deze annonce nog even gedeeltelijk citeren:

„Wij zijn ervaren exporteurs van Texas cactussen.

Op verzoek prijsopgave van kleine zendingen per pakketpost. Ook cactuszaden. Enz.

R. R D a v i s, P.O. Box 167 Marathan Texas U. S. A.”

Wie van tie leden welke een verzameling cacteeën van eenige beteekenis heeft zou zèlf niet eens willen importeeren, om in het bezit te komen van mooie, zeldzame en niet al te dure exemplaren? Dat wil natuurlijk een ieder. Welnu, dan kan hetgeen ik nu ga vertellen U als aanbeveling of wel als waarschuwing van dienst zijn.

Het zal zoo ongeveer ultimo Februari 1934 geweest zijn, toen ik begon met het aanvragen van een prijslijst van de door ons zoo zeer begeerde planten, immers, des te vroeger men in het voorjaar daarmee begint, des te eerder kan men bestellen en des te vlugger zal men de zending in zijn bezit hebben.

De prijslijst kwam; het zal juist een maand ná den datum van aanvraag geweest zijn, Wij rekenden uit (we waren n.l. met een kleine combinatie van den kring „Zaanstreek”) dat, als we in den loop van April te Texas en daarna omstreeks half Mei in Nederland zou kunnen zijn.

De practijk leerde echter heel wat anders.

Met zijn schrijven van 25 Mei berichtte de Heer D a v i s ons, dat de collectie op één soort na compleet verzonden was en dat de kosten van verscheping, omdat deze nog niet betaald waren bij ont-

vangst der bestelling mochten worden voldaan. De heer D a v i s had alle reden om voor een paar dollar vertrouwen in ons te stellen, ten eerste hadden wij het grootste gedeelte bereids per chèque overgemaakt en ten tweede hadden wij reeds meermalen zaken gedaan. In hetzelfde schrijven sprak de Heer D a v i s zijn leedwezen er over uit, dat hij zoo laat met het verzenden was, doch dat de kolossale droogte in die streken er toe geleid had de verscheping te vertragen, een motief overigens wat zeer gegrond kan zijn en waar per saldo niets aan te doen is.

Het wachten was nu op bericht van een of andere scheepvaart-onderneming om te weten met welke boot de zaak verzonden was. Vanaf 9 Juni, den datum waarop wij het schrijven van 25 Mei ontvingen, hoorden wij het verdere gedeelte van de maand Juni niets. Gelukkig hadden wij nog een appeltje te schillen met het Crisis In- en Uitvoer Bureau te den Haag, waarvan men tegenwoordig een bijzondere toewijzing moet hebben om de geïmporteerde planten te ontvangen. Men behoeft slechts één van de connossementen of vrachtbrieven, die men in triplo van Amerika ontvangt, naar bovengenoemd bureau te sturen om binnen twee dagen de bijzondere toewijzing bezorgd te krijgen, mits het geïmporteerde voor particuliere doeleinden bestemd is. Het is ook mogelijk dat men een kleine zending per post heeft te ontvangen. In dat geval stuurt men de kennisgeving van P.T.T. aan het Crisis Bureau ter inzage.

Nu gaan we weer verder met wachten. Dat is wel eentonig, maar we zijn gedoemd een afwachtende houding aan te nemen.

Tot 10 Juli hoorden wij niets. Toen kwam het opeens. Als een donderslag bij helderen hemel. Een brief van de N.V. Oceaan te Rotterdam, dat met het s.s. Oakwood, welk schip den 15den Juli binnen verwacht werd, voor ons verladen waren 4 kisten cactus- sen, naar aanleiding waarvan men ons verzocht, onzen expediteur opdracht te geven voor de in ontvangsname.

Hieraan voldeden wij natuurlijk gaarne. Op ons zou men geen minuut behoeven te wachten. Wij gaven onzen expediteur te Zaandam opdracht, welke op zijn beurt de papieren doorzond aan een expediteur te Rotterdam. Intusschen waren wij waakzaam op het klappen van de brievenbus, des morgens en des avonds als de krant bezorgd werd, voor het nazien van de scheepstijdingen. Maar in de ellenlange lijsten konden wij nimmer den naam „Oakwood” ontwaren, zelfs niet in twee verschillende groote dagbladen. Bijna hadden wij alle hoop opgegeven, toen wij den 22sten Juli opnieuw

een schrijven ontvingen van de N.V. Oceaan, dat de „Oakwood” den 21sten Juli was binnengelopen, zoodat zij ons nogmaals verzochten onzen expediteur te instrueeren.

Gelijkertijd ontvingen wij een briefkaart van den Heer P. Brederoede, expediteur te Rotterdam, waarmede hij ons verzocht de facturen tezenden voor het inklaren der 4 kisten cactussen. Wij gingen met deze briefkaart naar onzen Zaanschen bemiddelaar, wien wij onze papieren ter hand gesteld hadden. Hoe groot de verbazing was van dezen expediteur laat zich denken, als men weet, dat hij juist den Heer B. te Rotterdam, de documenten 14 dagen geleden had doen toekomen. Nu nog mooier! Iemand die twee weken de bewijsstukken in zijn bezit heeft, vraagt ernaar en doet alsof hij van niets weet. Het wil ons voorkomen, dat de Heer Brederoede op een niet al te goeden voet leeft met zijn administratie.

Maar we gaan verder.

In elk geval zou het nu toch niet lang meer duren. De eerstvolgende tien dagen gingen voorbij, zonder ook maar iets te vernemen. Wij waren ervan overtuigd, dat de 4 kisten in een of ander pakhuis waren opgeslagen, er was toch bericht van aankomst ontvangen?

Wij besloten te telefoneeren dan hadden wij tenminste persoonlijk contact met hem, die onze planten zoolang ophield. Ze zaten nu toch al ruim 2 maanden opgesloten.

Bij het telefonisch onderhoud vernamen wij van expediteur Brederoede, dat hij aan ondergeteekende een brief gestuurd had, waarin hij schreef dat de papieren nog niet geheel in orde waren. Het roode formulier wat wij indertijd van het Crisis In- en Uitvoer Bureau ontvingen moest nog omgewisseld worden voor een ander bij de Kamer van Koophandel te Zaandam. Een formaliteit die bleek altijd te moeten gebeuren en waarmede zoo verzekerde men ons op de Kamer van Koophandel. Brederoede op de hoogte moet geweest zijn. Hoe het ook zij, het verwisselde document werd per omgaande post naar Rotterdam gezonden. Het zou natuurlijk eenvoudiger geweest zijn zélf eens een kijkje te nemen in Rotterdam, maar we wilden de planten niet noodeloos duur maken; een reisje van Zaandam naar Rotterdam heen en terug kost zeker nog wel 4 gulden per persoon.

Eindelijk was dus alles in orde en kon dus niets meer in den weg staan om de planten naar Zaandam te expediëeren. Wij mochten er U even op attent maken dat ondanks het feit, zooals wij schreven alle papieren in orde waren, dit voor den Rotterdamschen ex-

pediteur geen beletsel was een volle week noodig te hebben voor verzending.

's Vrijdags den 10den Augustus des namiddags 5 uur is het wonder gebeurd. De cactussen waren aangekomen! Na betaling van het remboursement a a f10.22 hadden wij de vrije beschikking over de zending. Deze f 10.22 bestond in een gedeelte vracht, een paar gulden voor onderzoek door den plantenziektkundigen dienst, douanerechten en niet te vergeten f 2.50 staangeld. Nu begrepen wij waarom er geen haast gemaakt werd met de doorzending. Elke dag langer opgeslagen bttekende meer staangeld. Dat wij niet accoordingen met zulk een handelwijze ligt voor de hand. Er werd over geschreven, doch gezien den tijd die bedoelde expediteur noodig gehad heeft om onze belangen te behartigen, zal het nog wel eenigen tijd duren alvorens wij iets anders van hem te hooren krijgen.

Wij gaan nog even verder met het uitpakken van onze cactussen.

De planten die er waren zagen er nog zeer goed uit, waarvoor de Heer Davijs te Marathan, Texas, alle lof toekomt. Dat is dus die „aanbeveling“ waarvan ik in het begin van mijn relaas gewaagde. Ik sprak ook over een „waarschuwing“ en dat is deze: Mocht LI te eeniger tijd ook eens cactussen importeeren, ziet toe wie Uw zaken behartigt en laat Uw goederen verzekeren. Van de X3 stuks die wij besteld hadden, hebben wij er slechts 29 ontvangen.

Bij informatie bij den Plantenziektenkundigen Dienst bleken 4 à 5 planten wegens rotting verwijderd, er waren derhalve niet minder dan 49 exemplaren, waaronder zeer waardevolle, vermoedelijk gestolen,

Het meest logische lijkt ons, dat dit te Rotterdam gebeurd is. Zekerheid hebben wij tot onze spijt niet.

Zij, die eens te Zaandam komen en „dure exemplaren willen aanschouwen“, kunnen hij ons zulks zien.

W. POT Jr.

J. C. v. Wessemstraat 58. Zaandam.

BOEKBESPREKING.

Blühende Kakteen und andere Sukkulente Pflanzen.

Heraus gegeben von Prof. Dr. E r i c h W e r d e r m a n n.

Verlag J. N e u m a n n, Neudamm.

Wij ontvingen eerst begin September de op 1 Juni verschenen map N°. 20 met de platen 77-80. Achtereenvolgens wordt afge-

beeld en uitvoerig beschreven: 77 *Cereus tetragonus*, 78 *Cereus peruvianus* var. *monstrosus*, 79 *Opuntia basilaris*, 80 *Echinopsis Robinsoniana*.

Eerstgenoemde drie zijn oude bekende, de laatste werd nu voor het eerst door Prof. W e r d e r m a n n beschreven naar een in den botanischen tuin te San Marino (Californië) aangetroffen exemplaren van onbekende herkomst.

Over de uitvoering van dat plaatwerk behoeven wij niet verder uit te weiden, alleen memoreeren wij, dat voortaan vier mappen in plaats van 6 per jaar verschijnen. De abonnementsprijs is dientengevolge op 16 M . teruggebracht.

G. D. D.

HET GESLACHT LITHOPS.

Een *napraatje*.

Hij het herlezen van mijn drietal artikelen over het geslacht Lithops blijkt het me, dat er nog wel enkele punten zijn, die voor de praktijk van het kweeken eenige aanvulling behoeven. Ik spring nu maar van de hak op den tak, zooals het bij me opkomt.

Het water geven. De juiste tijd van water geven is voor deze plantensoort van vitaal belang. Daarbij komt nog, dat niet alle soorten op hetzelfde tijdstip om water vragen. Wel stemmen ze algemeen overeen in den tijd dat gedurende den zomer de watergift beperkt moet worden, dat is van $\pm$ half Mei tot $\pm$ 1 Augustus. Het water geven na het verschrompelen der oude bladparen gaat niet voor alle soorten op, omdat er meerderen zijn, waarbij het opteren der oude bladparen ettelijke maanden, soms wel meer dan een jaar bedraagt. Uitgaande van de onderstelling, dat tijdens het vormen van de hloem de planten meer water noodig hebben, verdeel ik het aantal Lithopssoorten, voor zoover mij bekend, in de volgende groepen:

1e groep. Knopvorming $\pm$ 15 juni.

Lithops pseudotruncatella met variëteiten

alpine.

rugosa.

2e groep. Knopvorming $\pm$ September en later.

Alle overigen.

Hierbij dient opgemerkt dat men bij Lith. Franciscii, Lithops Eberlanzii, Lithops Vallis Mariae, Lithops Ruschiorum en Lithops Jutteri altijd voorzichtig moet zijn met water geven.

Andere indeeling.

Sterke planten. Lith. ps. truncatella met variëteiten, Lithops Les-
h e i , bella, Aucampiae, Kuibisensis, Fullerii, floris albis, Herrei,
Peusii, Elisabethae, turbiniformis, trrricolor, fulviceps, Lydiae,
alpina

Deze kunnen dus wat minder voorzichtig behandeld worden. Allr
Lithopes waarschuwen trouwens wel op heete dagen, omdat ze dan
gaan rimpelen

Mijn planten staan nu in de Limburgsche löss. Deze grondsoort
scheurt niet aan de oppervlakte of zoo goed als niet en blijft zacht.
Het is voor Lithopes een ideale grondsoort. Ik doe er geen zand
doorheen. zand cementeert. Ofschoon er meestal kalk in aanwezig
is. doe ik er altijd nog een extra hoeveelheid bij in den vorm van
kalkmergel. In dit grondmengsel worden de planten hard en stevig
en bloeien veel williger. Zelfs de fijnste wortels dringen er door-
heen. Van veel waarde is, dat ik in deze löss nog niet eenmaal
wortelluis heb aangetroffen, terwijl men toch algemeen weet, dat
alle mesembr. door deze dieren bezocht worden.

Maltaklei is zuur, voornamelijk door de resten van aardapelen-
wortels.

Spaansche klei (omstreken Malaga) heeft veel kalk en minerale
zouten, uitstekende grondsoort, maar scheurt.

Fransche klei (Azuurkust) zuur- en mangaanhoudend. minder
geschikt.

Luxemburgsche klei, zuur en sterk mangaanhoudend, minder ge-
schikt.

Het mangaangehalte verraadt zich door de paars-violetachtige
kleur.

Bastaardeering. In mijn artikel over dit onderwerp schreef ik, dat
mij het bestuiven van gele met witte bloemen bij Lithopssoortn
mislukt was. Ik wil natuurlijk hiermede niet zeggen, dat bij andere
plantengeslachten het bestuiven van geel en wit mislukken zal.
Bijv. het bestuiven van Fenestraria aurantiaca (gele bloem) met
Fenestraria rhopalophylla (witte bloem) gaat heel goed. Ik heb
hiervan zelfs een aantal zaailingen, die goed groeien. Overigens zij
opgemerkt, dat bastaardvormen bij Lithopes steviger en vlugger
groeien dan de echte soorten, tenminste bij die soorten, waarmede
ik proeven nam.

Lithops zaailingen. Er zijn sommige Lithops zaailingen, die lang
klein blijven en moeielijk hun eerste bladpaar vormen. Hierbij doet

zich hetzelfde geval voor als bij het geslacht *Dinteranthus*. n.l. dat vóór en tijdens het doorbreken van het eerste bladpaar meerdere planten sneuvelen. Ik beveel aan deze kiembolletjes (bijv. *Lithops olivacea*) langer dan de andere soorten onder glas en beschaduwde te zetten. Ze worden dan grooter en het doorkomen van het eerste bladpaar gaat met minder verliezen gepaard.

Vroeger, toen ik kleine aantallen zaaide, ging ik met de bloemenspuit voorzichtig tusschen de plantjes door, om water te geven. Nu de aantallen grooter zijn, sproei ik over de kop heen. Nu is het zoo, de zwakste plaats bepaalt de sterkte van het geheel. Het schijnt dat door het sproeien over de kop, de schedels afgehard worden.

Bij meerder soorten n.l. breekt het nieuwe bladpaar bij de wortelhals door. Zonder dat besproeien gebeurt zulks ook wel, maar niet zoo opvallend veel. Deze plantjes blijven en schijnen niet zoo sterk, als wanneer de doorbraak door den schedel plaats vindt.

Om het groen worden zooveel mogelijk tegen te gaan, gebruik ik als bovenste laag zuivere bladaarde, dus zonder bijmenging van zand. Deze laag laat ik periodiek uitdrogen, het groen worden treedt vrijwel niet op, en het aantal keeren dat verspeend moet worden is dus minder.

Tinteeschaal. De kleur van *Lithops* zaailingen wijkt bij vele soorten belangrijk af van de volwassen planten. Jong zijnde, is het dus dikwijls moeilijk te zeggen, welke *Lithops* men voor zich heeft. Ook oudere planten wisselen nogal eens van kleur. Bij *Lithops bella* heeft men ook een kleur, die naar het lichtgroen zweeft, zonder dat dit aan lichtverhoudingen is toe te schrijven. *Lithops Lesliei*, en idem *turbiniformis* geven ook variaties, zelfs op twee hoofden van dezelfde plant. En zoo zijn er meer. Het geslacht *Lithops* schijnt nog niet geheel stabiel te zijn.

Stekken bij voorkeur in het vroege voorjaar, bijv. begin Maart. Stekken in den zomer mislukt dikwijls.

Voor eventueel nadere inlichtingen ben ik gaarne bereid, hetzij door middel van *Succulenta*, hetzij schriftelijk. In het laatste geval postzegel voor antwoord.

F. SWÜSTE.

INHOUD: Over de Cactussen van Curaçao, Aruba en Bonaire. — Het Leekenhoeckje. — Boekbespreking. — Het geslacht *Lithops*.
